بۆتۆن دۆنیا اشچیلەری، بەرلەشگز!

تاتارستان
خەبەرلەری

تاتار سوتسیال شورالار جۆمهۆرییەتی
مەرکز باشقارما کامیتیتی ر. ك. پ. نڭ
آبلاستنوی کامیتیتی هەم شەهەر صاۋیتینڭ
ناشیر ئەفکاری.

گازیتەنڭ ایدارە هەم کانتوراسی؛
تیاتر هەم چرك کول اورامالری چاتندا.
قبول ساعتلەری ایرتە ۱۰ دان ۳ کە قەدەر.
تیلیفون نومیری ۷۹—۱۵.

„ИЗВЕСТИЯ"
ТАТАРСКОГО
Центрального Исполнительного Комитета
Советов Р., К. и К. Д.,
ОБЛАСТНОГО КОМИТЕТА Р.К.П. (б.)
и Казанского Совета Р. К. Депутатов.
РЕДАКЦИЯ и КОНТОРА:
Уг. Театральной и Черноозерской ул.
Прием в редакции с 10 до 3 час. дня.
ТЕЛЕФОН
№ 15—79.
ЦЕНА № 5 руб.

№23 (127) Вторник 1 февраля 1921 г. — سیەشەنبە — ۲۳ نومر (۱۲۷) ۱ فیۋرال ۱۹۲۱ یل

آول ساۋیتلارن جانلاندرغا کیرەك.

بۆتۆن مەملەكەت صەناعەتن كوتەرو برنچی پلاندا بولغانغا كورە، صەناعەت ئشلەری ئیدارەلەرینڭ ئشلەب ئشلەمەولەرن تیکشرو بر قەدەر یولغا قویلسادا، زاۋود، فابریکلارنڭ ئش ئشلەب چغارولارن آرتترو ئۆچۆن کیرەك بولغان کانترول یاخشی قویلسادا ئەلیگە قەدەر شولوق صەناعەت ئشلەربزنڭ كوتەرلب كوتەرلمەوینە نق بەیلەنگەن آول كۆن كورشی، آول خوجالغی ئشلەری دۆرست کانترول آستینە آلنمادی آول ساۋیتلاری نق تیکشرلمەدی.

صوغش صەناعەتی آلدا طوتلغان زامانەدا آول ساۋیتلارینغنا تو گل، حەتتا شەهەر ساۋیتلاریدا نیچك كیلدی شولای ئشلەب كیلدیلەر. صوغش طەلەب ئیتكەن صوغش ئۆچۆن بیك تیز کیرەك بولغان ئەیبرلەرنی ئشلەگەن واقت بوندیعەیبر طەبیغی ئشلەرگە ئیس كیتەرگە یاراماسادا حەزر ئیندی، هەر بر ئشبز آلدان حەزرلەنگەن پلان بلەن ئشلەنگەن واقتدا بو یازدا بولاچاق چەچو کامپانیاسی واقتندا، آوللاردا ئیگن ئیگو ئشلەرنە تەجریبەلی كشیلەر قاراوی بلەن، بر پلان بلەن چەچەرگە حەزرلەنگەن واقت آول ساۋیتلارینڭ ئشلەرن نق تیکشرورگە کیرەك.

دۆرست كیلەسی چەچو واقتنا، چەچو ئشلەرن باشقارو ئۆچۆن هەر آولدا مەخصوص کامیتیتلەر تۆزلەچەك.

مونە بو کامیتیتلەر بلەن قولغا قول طوتوب، آولنڭ آدمینیستراتیۋنی ۋلاستی بولغان آول ساۋیتی ئشلەرگە تییش.

آول ساۋیتلاری چەچو واقتنداغنا تو گل، باشقا ئشلەردەدە، خزمەتدەن قاچوچیلار بلەن كورەشكەندەدە، نادانلق بلەن كورەش واقتندادا، برەر تۆرلی موبلیزاتسییە واقتندادا، اۋلاو خزمەتی واقتندادا، ئۆز ئۆستینە بیك كوب ئشلەر یوكلی، آول ساۋیتی اورنلارداغی آورلقنڭ ئیك كوبسن كوتەرە. کانسەلەرییەلەردەن چققان بۆتۆن دیکریت وەقەرارلارنی ئشكە آشرو كوبسنچە آول ساویتلاری ئۆستینە تۆشە.

آول بلەن شەهەر آراسندا یول ئۆزلمەسن ئۆچۆن آوللارداغی كوپرلەرنی تۆزەترلە، یول كۆرەتدرولەر بارسیدە آول ساۋینلاری جیلكەسندە.

آول ساۋیتلارینا ئش عەجەب كوب یوكلەنە. مەكتەبلەر، كتبخانەلەرنی قاراودا آنڭ ئۆستندە، ئە بو ئشلەرنی باشقارمی یارامی. هەر قایسن واقتندا ئۆتەب بارورغا، ئۆنەو واقتندادا ئەلی بیك تەجریبە بلەن ئش ئیتەرگە کیرەك.

یوغاریدان كیلگەن قەرارلار، دیکریتلارغا آوللاردا ئیكی تۆرلی یول بلەن ئشلەرگە مۆمكین. برسی: آول خالقینڭ ئۆزینە یاخشی تل بلەن مەسئەلەنی آڭلاتب، دیکریت قەرار، یا كی پریكازنڭ ئەهەممیەتن سۆیلەب ئش ئیتو، شولای ئیتب بۆتۆن آول خالقن مەعلوم بر ئەیبرنی ئشلەوگە آڭلاتب، (سازناتللنی) قانناشترو. آول خالقن مەملەكەت ئشینە ئەهەممیەتبیروچەن ئیتب تەربییەلەو.

ئیكنچی تۆرلیسی: آول خالقینا مەسئەلەنی هیچ بر سوز بلەن آڭلاتمیچە، سین فەلەن ئشنی ئشلە، سین فەلەن ئەیبرنی بولدر، سین فەلەن ئەیبرنی فەلەنچە بیر دیب، پریكاز یولی بلەن ئش قیلو.

بیك كوب آول ساۋیتلاری صوڭغی یول بلەن ئش ئیتەلەر، شۆكار كورە آول خالقی مەسئەلەنڭ ئچینە ئۆزی كرمی. آڭار هەر ئش پریكاز بلەن مەجبوری ئشلەنگەن شیكللی طویولا. اول ئیك یاخشی فایدالی ئشنی ئشلەگەندەدە آنڭ فایداسن بلب ئشلمی. مەسئەلەدە چیندە قالب هەر ئشنی عەیب ئیتە. ئیتە ئشلی، شولای ئیتب اول ساۋیتلار جۆمهورییەتینڭ سازناتللنی گراژدانینی تەربیە ئیتو ئۆچۆن چرلی مولرا.

منە شونڭ ئۆچۆن خەزر آول عوجالغن آول كۆن كورشن رەتلەگەن واقتدا آولدا ئشلەنە طورغان آدمینیستراتیۋنی ئشلەرنی رەتلی باشلارغا کیرەك.

دیکریتلەر، پریكازلارنی واقتندا ئۆتەوگنە آول خالقینڭ آڭلی، جیتشكەن بولوون آڭلاتمی، آنڭ ئۆچۆن ئەوەلگی، برنچی كۆرسەتكەن یول بلەن ئش ئیتەرگە کیرەك.

آول ساۋیتلاری برنچی كورسەتكەن یول بلەن ئش ئیتسەلەر ساۋیتلار ئیدارەسن مەعنەوی نغوویتە سەبەب بولاچاقلار.

یوق ئیسە ئەلی آول ساۋیتلارندان ساۋیت ئەعزالارینڭ كوبسی، ئۆزلەری آڭسز خالقلار، برنچی یول بلەن ئشلەتو ئۆچۆن آلارنڭ ئۆزلەرینە آڭ بیرورگە کیرەك. آلارغا آڭ بیرو فەقەت آول ساۋیتلای یا كادان سایلاغان واقتدا، ئیسكی ئەعزالارنی سایلاودان باش تارتبراق، آزماغان قوشنالاماغان، پریكاز بلەن ئش ئیتب بوزلماغان كشیلەرنی سایلاغانداغنا مۆمكین. عۆمومەن آول ساۋیتلارندا نیكالای واقتندادا قوشنار بولغان سۆری قورتلارنی قالدرماسقا کیرەك. آلار ئورنینە باشقالارنی، كسە تۆترونی مەقصەد ئیتمەوچیلەرنی كرتۆرگە کیرەك. آندان صوڭ آلارنڭ آیرم ئەعزالارینە، آول ساۋیتی ئۆستینە یوكلەتلگەن یكومی اوتز تۆرلی وازیفانی بولب بیرورگە کیرەك.

شوشی بر مەرتەبە بلەن تاتارستان جۆمهۆرییەتی ئچندەگی زاپاس آشلقلارنڭ بیك كوب ئۆلۆشن تاشی قویارغا مۆمكین بولا. ئەلبەتتە بو نەرسەلەرنی بۆتۆن جۆمهورییەت ئچنە بر كۆندە ئۆك تاشوب بترورگە مۆمكین تو گل، آنڭ ئۆچۆن اسكلادلاردا، ۋاگونلاردا، ئشچی كۆچلاری دە یتمەیەچەك. بو ئشلەرنڭ هەممەسن دە ئۆز واقتندا ئۆتەب بارو ئۆچۆن، بۆتۆن كۆچ وە ئەسبابلارنی حیسابقا آلرغا هەم یاخشی بر پلان بلەن ئشلەرگە کیرەك. ئیندی بو پلان اورنلارغا ییبەرلدی هەم تیمر یوللارنڭ ۋاگون وە پاراۋوزلاری آزق نەرسەلەری تاشو ئۆچۆن خەزرلەندی.

۲۷ نچی غینۋارغا قارشی تۆرلی تیمر یول استانسالارندا قازانغا ییبەرلو ئۆچۆن بیلگولەنگەن یۆكلەر بیك آز ئیدی.

تۆرلات استانساسندا ۳۵۰۰ پۆد، بۆگولمەدە ۱۲،۲۷۳ پۆد، بۆتاۋدا ۱۶،٤۱۰ پۆد، چاللی استانساسندا ۱،۲۹۰ پۆد آشلق بار ئیدی.

۲۵ نچی غینوارغا قارشی آرچا استانسەسندا ۱۶،۳۳۱۰ پۆد، كوكماردا ۲٦ نچی غینوارغا قارشی ۱۲،۷۸۲ پۆد، سیوگینسكیدە ۲٦،۳۰۰ پۆد، كامبار كەدە ٤،٠۹۲ پۆد، ۋەتسكی پالەنادا ۱٦،٥۹۹ پۆد تۆرلی آزق نەرسەلەری بار ئیدی.

بو نەرسەلەر ئەلبەتتە، ئۆز واقتی بلەن كیترلەچەكلەر. لاكین قازان شەهەری ئۆچۆن اول غنا ییتەرلك تو گل، چۆنكی قازانغا هەر كۆن ۱٦ — ۱۷ مڭ پۆد آشلق کیرەك. آندان هەممە یۆكلەرنی تیمر یوللار بلەن گنە كیترورگە مۆمكین تو گل، چۆنكی قایسی بر تۆبەكلەردە تیمر یوللار یوق وە شول سەبەبلەن آلارنی دا جییلغان آشلقلارنی اۋلاولار بلەن تاشرغا طوری كیلە.

قازاننڭ ئۆزندە ئیكمەك زاپاسلاری بتب بارا.

۲۸ نچی غینوارغا قارشی مۆنداغی آشلقلارنڭ زاپاسی شول قەدەر ئیدی: آرش — ۱۰،٥۷۳ پۆد، بۆدای — ۲۰،٥۳٤ پۆد، صولی — ۱۳۳،۲٥٥ پۆد. بۆرچاق — ۲،۰٤۱ پۆد، تاری — ٤۳۲۱ پۆد، تاری یارماسی — ۳۸۱ پۆد، باشلقچە نەرسەلەر آندان دا آزراق.

۲٦ نچی غینواردا قازانغا اۋلاولار بلەن ۳٦۲٥ پۆد آشلق كیلدی. شولای ئیتب، چیتدەن كیترمەگەندە، بزنڭ قازانداغی زاپاسلاربز برنیچە كۆنگەگنە جیتەچەك. آرشنڭ ئەكرن كیلووی نەتیجەسندە بزنڭ تگرمەنلەربزدە طوقتارغا مەجبور بولاچاقلار، چۆنكی آلاردا تارتر ئۆچۆن آرش باری ۲—۳ كۆنگەگنە ییتەرلك قالدی. شولای اوق اۋن زاپاسیدا بیك آز.

شونڭ ئۆچۆن دە آشلقنی اۋلاولار بلەن تاشونی كۆچەیترگە کیرەك. بۆتۆن یۆك تاشو ئەسبابلارینا مابلیزاتسییە یاسارغا کیرەك. یاز كۆنی یوللار ئۆزۆلگەنچی، قازانغا ییتەرلك آشلقلار اسكلادلارغا طوتورلرغا تییش.

یۆز مڭلەرچە پۆد آشلقنی شوشی برنیچە آتنا ئچندە قازانغا تاشب قویار ئۆچۆن، هەر تۆرلی چارالارنی كورورگە کیرەك.

قۇدا قۇداغیلقنی بترورگە کیرەك.

ئەگەردە صاف ئشچیلەر عۆمومەن كرەستیەنلەر آراسینا كرب от души سویلەشسەك، كامیسارلار، كاممونیستلار بای طورالار، آقچالاری كوب، یاخشی كییەلەر، مۆنڭ سەبەبی نەرسە ئیكەن؟ دیگەن سۆآلنی ئیشترگە طوری كیلە. مینمچە مۆنڭ جاوابی آب آچق.

ئۆستدەنگنە قاری طورغان ئشچی، كرەستییەن، هەر بر یاخشی كیینگەن یاخشی آندا جۆری طورغان پارتفیللی كشیگە كامیسار، كاممونیست دیب قاراب كیلۆرگە ئۆیرەنگەن. ئەگەردە مۆنڭ تۆبن تیكشرب قاراساق، هەر بر پارتفیل تۆتقان شیكارنی كیینگەن كشینی كامیساردا كاممونیستدا بولماغانلغن بلب بولور ئیدی.

تلەسە نیندی گنە حۆكومەت واقتندا بولماسون خالق هەر واقتدا حۆكومەت كشیسینڭ بای طوروچیلارن غنا كورە. بیگرەكدە پرالیتارییات حۆكومەتندە یارلیلار حۆكومەتینڭ دۆشمانلاری بلە طوروب شوشی نەرسەنی قۆرال ئیتب: «كامیسارلار كشی تالیلار آلار یاخشی آشیلار یاخشی كییەلەر دیب خالق آراسینا پراۋاكاتسیە تاراتالار. ئۆستدەنگنە قاری طورغان خالق شوشندی پراۋاكاتسیەلار آرقاسندا یوغاریداغی سوزلەرنی سویلەرگە مەجبور بولا. ئە كیریسنچە بولغان صاف ئیلیینی كامیسارلارنڭ كاممونیستلارنڭ قاتقان ئیكمەك آشاب بر تیین آقچاغا مۆحتاج بولوب، یۆرولەرن كورمیلەر یا ئیسە بلە طوروب كورمەسكە سالشالار.

دۆرۆستنگنە ئەیتكەندە مۆندی ئشلەرنڭ كوبسینە بز ئۆزبز سەبەبچی بولدق. چۆنكی حۆكومەتنڭ تۆزلشن هەم آنی نیچك ئیتب آلوب بارورغا بلمەگەن پرالیتارییاتنی حۆكومەت ئشینە اویرەتور ئۆچۆن شولوق پرالیتارییاتنڭ دۆشمانلاری بولغان مۆتەخەسسیسلەرنی كوزلەری طویغانچا آقچا بیرب، ئیكمەك بیرب ئشلەتورگە کیرەك ئیدی. ئە بو كشیلەر نیقەدەر گنە صاۋیت ئشچیلەری بولماسونلار، شولای یوق شیكەرلەب باللاب دا كلادلار پرایكتلار یازماسونلار، آلار بیت ئۆزلەری تلەب، ئش - ئش بولسون دیب ئشلەمیلەر بەلكی آلغان نەرسەسی بەرابەرینە گنە برەر ئش ئشلەب بیرەلەر. منە شوشندی خالقلار یۆری خالقنی تەشویشلەندرر ئۆچۆن، ئۆزینڭ بایلغن كورسەتب زور پارتفیل تۆتوب جایی كیلگەندە ئۆزینە كامیسار هەم كاممونیست ئیسمن بیرب جوریلەر.

دۆرۆست، عادەتدەن طش یۆروچی كامیسارلاردا یوق تو گل. مۆنڭ سەبەبی شول. بردەن شوشندی كامیسارلار ئۆزی بلەن برگە ئشلەوچی ئسپیكولەنتلەر تەئسیرینە بیرلگەن كامیسارلار بولسا، ۲ نچیسی بای قزلارینا ئۆیلەنب قایناتاسی هەم آنڭ فەردەش اۋروغلارینڭ ۋلییانییەسینە بیرلب، قۇدا - قۇداغیلق، فەردەشلیلك، دوستلق شیرماسی آستینا كرب ئۆزینڭ قولنداغی ۋلاستی بلەن فایدالانب بورژوی باللارن ئسپیكولەنتلەرنی ساۋیت اوچریژدینیەلەرینە كرتب اوطرتب ئۆزینە كامپانییە تۆزۆگن كامیسارلاردر. شوشندی آلدانوبمی، یا ئیسە بلە طوروبمی ساۋیتسكی ۋلاستنڭ فایداسینە تو گل، زیانینە جۆروچیلەرنڭ چاناسینا اوطرب كیتكەن كامیسارلار آرقاسندا یوغاریدا ئەیتلب ئۆتكەن سوزلەرنی یارتیلاش آچ طورغان كامیسارلارغەدە كوتەرورگە طوغری كیلە.

ئیندی مۆندان صوڭ كشی آشاغانغا قزاروب جرونی بترورگە کیرەك. ئەگەردە باشدا شوشندی واق ئشلەر بلەن كورەشورگە بزنڭ واقتبز بولماغان ئیكەن ئیندی خەزر شوشی ئشكە آزغنا بولسادا واقتمزنی بولەرگە کیرەك. چۆنكی شوشی واق نەرسەلەر بلەن فایدالانورغا، آنی آڭسز خالق آلدندا قۆرال ئیتب تۆتوچی پرالیتارییات دۆشمانلارینا یول قویماسقا کیرەك. هەربر ایدیینی صاف وجدانلی كاممونیست شوشینڭ بلەن كورەشورگە تییش.

مۆندان صوڭ ئسپیكولەنت بلەن قولغا قول تۆتوشب بر ئۆستەل آرتندا چەی ئچب ئۆزینڭ قولنداغی ۋلاستن злоупотребит ایتوچیلەر بزنڭ آرادا بار ئیكەن، ئیندی خەزر بز آلارنی سبرب تۆگەرگە کیرەك.

هەربر وجدانلی كاممونیست بیك یاخشی بلورگە تییش.

سینی بر گنەدە اسپیكولەنت بوشقا چەی ئچرتمی، اورامدا اۋچراشوب بردانە پاپیروس بیرگاندەدە اول پاپیروس بوشقا كیتمەس ئەلی دیب اویلاب سینڭ بلەن تانشب بلشلكنی آرتدرب نیچك گنە بولسادا سیندەن فایدالانو یاغیناغنا قاری اول!

سینڭ بلەن تەمام تانشب سینڭ доверие قازانورغا طرشا بزدە برمەقال بار: «ترناغنی كرسە با[illegible] كرە» دیلەر، شولای ئیتب اول [illegible] كرۆب بتەدە ئۆزینە نیبشلی ئش [illegible] سینڭ ئیدەنڭ آستینا داری قویا، جایی [illegible] چەغندا سینڭ كولڭنی كوككە اۋچورا. منە مۆندان بیك ساق بولورغا کیرەك. بر واقتدادا ئسپیكولەنت دوست بولاچاق تو گل، ساۋیتسكی اوچریژدینیەلەردە ئشلەسەدە اول هامان كیلەچەكتە ئۆزینڭ كیبتن آچلور دیب ئۆمۆت ئیتب یۆردی هەم یۆری. ئەگەردە بز بۆتۆن پراۋاكاتورلارنی، ساباتاژنیكلارنی پرالیتارییاتنڭ دۆشمانی دیب تانیبز ئیكەن، شولوق پراۋاكاتسییەغا، ساباتاژغا سەبەبچی بولغان قۇدا - قۇداغیلق، دوستلق، فەردەشلكنی بترورگە کیرەك. شول واقتداغنە كشینڭ ئچكەنینە ئیسروب یۆرودەن آینوربز.

ع. كاسیمف.

غەربدە.

بۆتۆن دۆنیا كاممونیزمینڭ بارشی.

لونندا بەینەلمیلەل كومر ئشچیلەری كانفیرینسیەسی، تاو ساناعەتن كوتەرو یولندا تۆرلی مەملەكەتلەر بلەن ئشلەنمەگەن مالّلار آلماشب آلارنی تییشلی اورنلارینا تەعیین ئیتەر ئۆچۆن بەینەلمیلەل كانترول بیوراسی تۆزورگە قەرار بیردی. ریزالیوتسیە پاریژدا دەوام ئیتە تورغان آنتانتا مینیسترلەری كیڭاش مەجلسینە جیبەرلگەن.

اۋلاو خزمەتینە طۆتۆنگز!

تاتارستان جۆمهورییەتی ئچندە بۆتۆن یۆك تاشو ئەسبابلارن مەجبوری صورەتدە ئشكە قوشارغا قەرار بیرلدی. برنچی فیۋرالدان باشلاب، كرەستیەن ئیبدەشلەر اۋلاو خزمەتینە كرشرگە تییشلەر. خەزرگی كوندە بۆتۆن تاتارستان جۆمهورییەتی ئچندە ئیكمەك هەم ترلك آزقلارن بیك كوب تاشی باشلارغا کیرەك.

فیۋرال آیی، صووقدان زارار كیلمی طورغان بۆتۆن ترلك آزغی، اۋن، یارما هەم باشقا تۆرلی شوندی ئەیبرلە تاشو ئۆچۆن، ئیك اوڭایلی بر آی.

تاتارستان جۆمهورییەتی ئچندە ۲۹۷ مڭلەب اۋلاو بار. ئەگەردە هەر بر اۋلاو ۲۰ پۆد تۆیەسە، بز بر مەرتەبە باروداغنە ٥،۹۳۸،۰۰۰ پۆد یۆك كیترە آلابز، دیمەك

پارتییەسز تاتار خاتن-قزلارینڭ ئسیمزدی.

کونف داکلادی بوینچا موزاکەرە.

ئیبەش شەفیغوللین. داکلاد بوینچا برنچی سوز آلب ئەیتە: تاریخقا کوز سالب بوورون زامانلاردا بولغان مەملەکەت ئیدارەسی آلماشنو، یاکی بولغانو دەورلەرن تیکشرسەك، حوکومەت آپپاراتلارندا اون یللار، یکرمی یللار بوینچا خیانەت ئیتولەر بتمەگەنلگن کورەبز.

ریۋالیوتسیە تودرغان ساۋیتلار حوکومەتی موئەسسەسەلەرندەدە ئوچ یل بوینچا چیکسز کوب خیانەتلەر بولب کیلدی. بولار ریۋالیوتسیەنڭ برنچی یللارندا خەزر گیلەن تاغندا کوبرەك ئیدی. مونڭ سەبەبی بردەن ئیسکی آپپارات اورنینا یاڭانی توزو واقتندا ئشلی بلمی ئشلەولەر بولغالارندان بولسا، ئیکنچیدەن ئوز قورصاغن‌غنا قایغرتوچی، بیك کوب شەخصلەرنڭ کسە قالنایتو مەقصەدی بلەن یاکی کامونیست، یاکی بولایغنا ساۋیتچی بولغان بولب، ئشکە کروب، هەممە خالقنڭ مەنفەعەتندن بگرەك ئوز مەنفەعەتن آلدا طوتب توری کیلگەندە خیانەت ئیتووندەن ایدی.

شولای ئیتب خیانەت بلەن شوغللەنوچیلەر ئیکیگە بولنەلەر، برسی آیرم آچق بلب توری یوللار بلەن آلداب قاراقلق یولی بلەن خیانەت ئیتە، ئیکنچیسی ئش بلمیچە ئوز خیانەتن ئوزی سیزمیچە خیانەت ئیتە. صوڭغیلاری آیرم آچق اورلاماسالارذا، ئەیبر چرتو، یاکی باشقا برەر توری عوموم خالقغا زارار بولغان نەرسەلەر ئشلیلەر.

بولار بلەن ساۋیتلار ئیدارەسی ئوچ یل کورەشب کیلدی. شوکار کورە ئوکتەبر ریۋالیوتسیەسینڭ برنچی یللارندا بولغان خیانەتلەرگە قاراغاندا، خەزرگی خیانەتلەر بایتاق کیمودی. ئەوەل یللار آلار بلەن ئشچی کرەستیەن کانترولی (ئینسپیکسییەسی) کورەشمیچە باشقا اورگنلار کورەشدی، خەزر ئیندی ئشچی کرەستیەن ئینسپیکسییەسی کورەشە. لاکین تمام توبی تامری بلەن قورتو ئوچون بر ئینسپیکسییەگەنە قاراب یاترغا یارامی. مونڭ ئوچون خالقدا شەخصیەت، خصوصی میلکچیلك، بر ئەیبرنی بو مینکی، بو سینکی، بو ساۋیتنقی، دیب ئەیتو بتەرگە تییش.

ئەگەر بز هەر قایومز خەزرگی واقتنی آڭلاب بر-بربزگە کانترول بولساق بو خیانەتلەرنی بتروده ئشچی-کرەستیەن ئینسپیکسییەسینە یاردەم ئیتوگە [illegible] بوتون خالق شونڭ بلەن برگە [illegible] فایدا ئیتەچەکبز.

ساۋیت آمبارندان برەر ئەیبرنی اورلاغانذا، اول ساۋیتنقی، اورلاب اوزلەشدرب بترگەنگە مینکی بولا دیب قاراماسا، ساۋیت ئسکلادلارنداغی ئەیبر، ئوز مالبز، بوتون خالق مالی، دیب قاراسا، خالقدا شوندی آڭ بولسا خیانەتلەر بولماس.

دوروست خەزر تورموش آور، قایسی برکشی تورموش آورلغی سەبەبلی، آنی جیکلەیتر ئوچون اورلی. لاکین اول بیت شول اورلاوی بلەن فەقەت ئوزینڭ تورموشن تەئمین ئیتە، باشقا خالقلارغا، اورلاوچی کوبچیلككە خیانەت ئیتوب، کوبچیلکنڭ جیکلەیورگە تییش بولغان تورمشن آوراینا یاکی جیکلەیو واقتندا یراقلاشدرا. آنڭ اورلاوی سەبەبلی بازاردا ئسپیکولەتسیە هامان بارا، خالققا بیرلورگە تییش بولغان ئەیبرنی، خالق ساۋیتدان بوش آلاسی اورنغا، بازارغا چغب، قیممەت بەهاغا آلا.

تورموشنی رەتلەب، هەر نەرسەنی جیتشدرو ئوچون ساۋیتلار ئیدارەسی بوتون ئەیبرنی بر پلان بلەن ئشلەتەباشلادی. مەسەلەن ۲۱ نچی یلدا، بر یل ئچندە فلان ئەیبر فلانچە ئشلەنرگە تییش، دیب پلان توزودی شونی هەر فابریکلار ئشلەرگە بولدی.

فابریك یاکی زاۋود ئیدارەسی ئوز ئوستینە توشکەن فلان قەدەر ئەیبرنی هەر ئشچی کونینە فلان قەدەر ئشلەرگە تییش دیب ئشچی صاین یل بوینچا اودارنی وازیفا یوکلەدی.

خەزر هەر ئەیبر شولای بر پلان بلەن ئشلەنە. قزل مالدا آیاق کیمەلەریدە، نیمر چغارودا، کومر چغارودا وەباشقا بوتون کیرەك یاراقلار شولای. کرەستیەنلەردەن ئیچك ئیتب رازۋیورستکا بلەن ئیکمەك جیساق خەزر فابریك زاۋودلاردان، ئشچیلەردەندە رازۋیورسکا بلەن ئەیبر ئشلەونی سوریبز، شونی طوترونی طلەب ئیتەبز.

ئەوەل یللاردا صوغشلار بولغانغا قولدا ئیسەبە حیساب بولماغانغا، شونڭ ئوستینە تەجریبەدە بولماغانغا پلانسز ئشلەسەك، خەزر ئیسەبە حیساب، تەجریبە پلان بلەن ئشلەرگە قوشا.

هەر ئشچی کرەستیەن، کیرەك ئیری، کیرەك خاتنی بولسون یاکی تورموشقا باوغانلغن آڭلاب، لوز ئوستینە توشکەن وازیفانی بولدرورغا ترشقاندا غنا، پلاندە کورسەتلگەن ئەیبر ئشلەنب بتەچەك. شولای ئیتب تورموش آورلغی بتب، بز ساۋیت ئسکلادلارندان ئوزبزگە کیرەك قەدەر ئەیبر بلەن تەئمین ئیتلەچەکبز.

بولای بولماسا، هاماندا خیانەت دەوام ئیتسە، کرەستیەن آشلغن یەشرگەن شیکللی، ئشچیدە ئوزی ئوستینە توشکەن ئشنی ئشلەمەسە یاکی یارتی-یورتی ئشلەب، طورمشقا آوردیب، ئسپیکولەنتلەرگە ئشلەب واقت اوزدرسا، خیانەتلەردە تیز بتمەس طورمشدا تیز جیکلەیمەس، پلانلار بزدا اوزو واقتندان کیچکب طوترولور.

مونە شونڭ ئوچون خیانەتدەن قوتلیق دیسەك ئیڭ ئەوەل اوزبزنی گنە قایغرتمیچە، بارچابز باربز ئوچون ئشلەب، بار خالق مینم ئوچون ئشلی، مین بارچا خالق ئوچون ئشلیم دیب کوڭلگە نق ئیمان کوتب، آڭ کرتب اورناشدرورغا کیرەك.

اورلاشوب ماطور طورمش توزو، مینکی دیب، اوزگنی گنە تەئمین ئیتەرگە تورشو یوق نەرسە، اول ایسکی زاماندا غنا مومکین ئیدی، خەزر اول واقت قایتمایاچاق، آندی فیکرنی قایتماسلق ئیتب کوڭلدن چارب تاشلاب ئیڭ ئەوەل اوزبزگە کانترول بولب ئوزگنی ئوزڭ تیکشرب طورورغا کیرەك.

آندان صوڭ باربز—باربزغادە کانترول بولورغا کیرەك. (آلقشلار).

آ.انا سیۋا، تەنش کانتونندان بز بوتون نەرسەلەرنی، بردە قزغانمیچا ساۋیتقا بیرەبز، ساۋیت بزنڭ بالالاربزغا شەهەر بالالارینە قاراغاندا آز ئەیبر بیرە. موندا بزنڭ ئوزبزدەدە غەیب بار. بز اوقوشماغان. بز موندان صوڭ اوقوشب، ساۋیتلارغا کرب آنداغی خیانەتلەرنی تیکشرب، طورورغا کیرەك. شەهەر خاتنلاری شیکللی اوقوشساق ئوز کیرەکبزنی ئوزبزدە قاراشساق. ئشچی کرەستیەن کانترولنڭ وەباشقالاردادا ئشلەسەك بار ئەیبردە بولور. اوقوشیق، شەهەرچە طورا باشلیق.

زامیخا ۋا، (بوۋا کانتونندان) موندا سویلەنگەن سوزلەردەن آڭلاشلدی. ساۋیت آپپاراتلارندا بولغان خیانەتلەرنی کامونیستلاردان دیب اویلی ئیدەك. اول ئشلەر ساۋیتنڭ ناچارلغندان دا، کامونیستلاردان دا توگل ایکەن. آلار باردا ئوزبزنڭ اوقومیچە تارقاو یەشودەن کیلب چققان ئیکەن. بز ئشچی، کرەستیەن ئینسپیکسییەسینە کرب ئشلەرگە تییشبز، خیانەتلەرنی ئوزبز تیکشرورگە کیرەك، ئەگەردە ئینسپیکسییە کشیلەریدە ئشلەمەسە آلارنڭ ئوستندەن قاراب طوروچی مەرکەز بار.

میکلی بای ۋا، (پورغلوای دان) سوز آلب ئەیتە:

مین ئوزم زاۋوددا یکرمی بیش یل ئشلەب جیدی آی ئشلەمیچە طورغان ئیدم. خەزر طاغن ئشلی باشلادم. ئشچیلەرگە مانوفاکتورا بیردیلەر، شول واقت میکا، ئەلی سین یاکی کشی، سین جیدی آی ئشلەمی یوردڭ دیب بیرمەدیلەر. مونە شونی ئشچی کرەستیەن کانترولی تیکشرب قاراسن ئیدی. خەزر ئیندی ۸ سەعەت اورنینا ۱۰ ساعەت ئشلیبز. بز آڭکار قارشمیبز. مینم ئیکی بالام بار. آلارنی طویدورورغا کیرەك. برسی ۱۸ یەشندە، غەریب، ئشکە یارامی.

ئەگەردە بر کون ئشکە بارمی قالساڭ شول کونلك پایوکنی بیرمیلەر. بالالارنی آچ طوتب بولمی بیت. موندادا برەر خیانەت بولورغا کیرەك.

ئیسمای ۋا — موندا شەهەردە بالالارغا ساۋیتسکی ۋلاست چوبار کیز ئیتکلەر بیرە ئیکەن. بزنڭ جونلاربزنی جیبب، کیز ئیتك باسدرب شەهەر بالالارینا تاراتالار. ئە بزنڭ بالالارنڭ مەکتەبکە یوروگە قوللارینا بییەلەی، آیاقلارینا اویوقدا یوق. بزنڭ بالالاربزدا سزنڭ بالالار شیکللی قەدرلی بیت. بزنڭ بالالار آچ، ئە موندا بزنڭ بەرەنگیلەرنی چرتکەنلەر. (رەحمەت دیگەن تاوشلار).

تاجودینۋا — موندا قایسی بر آبزتایلار اولدان جیغان ئەیبرلەرنی چرتکەنلەر دیلەر. لاکین بولار برسی‌دە ساۋیت ۋلاستندان هەم کامونیستلاردان توگل، آندی خیانەت ئیتوچیلەر بارسیدا، شول ئەیبرنی ساقلی طورغان اسکلادلاردا طوروچیلار، آلارنڭ مودیرلەری، آندا کامونیستلار آز، یاکی بوتونلەی یوق. تاغن موندا شەهەر بالالارن، اول بالالارندان آرتق کورەلەر ئیکەن دیلەر. لاکین ساۋیت ۋلاستی بالالارغا شەهەر بالاسی، اول بالاسی دیب، آیروب قارامی، ساۋیتلار ۋلاستی ئوچون بالالار باردا بر. ئشلەر تیگز بولور ئوچون بز ئوزبز اوقوشورغا کیرەك. ئشچی کرەستیەن ئینسپیکسییەسینە کرب خیانەتلەر بلەن کورەشورگە، خیانەت ئیتوچیلەرنی طوتارغا یاردەملەشورگە کیرەك.

مونا شوشی آرادا، شەهەرلەردە، آندان صوڭ آوللاردا ئشچی کرەستیەن ئینسپیکسییەسینە صایلاولار بولا. شوندا صایلاغان واقتدا خیانەت ئیتمی طورغان ئشچی، کرەستیەن خاتنلارن صایلارغا کیرەك.

شوندان صوڭ موزاکەرە بتە.

مینهاج ئیبدە[illegible] کونف- صوڭغی سوز آلب ئەیتە: بز بەرەنگی جیغاندا آلارنی چرتور ئوچون آلمادق. بەرەنگی چرتودە ساۋیت ۋلاستی هەم کامونیستلار عەیبلی توگل. بز بەرەنگی چرتودە عەیبلی بولغان کشیلەرنی یابوب قویابز، جازالیبز.

برآبزتای پایوکنی آلب قالالار دیدی.

پایوکنی آلورغا هیچ کمنڭ خاقی یوق بر کون ئشکە بارماغان ئیکەن آنڭ آقچاسن غنا آلب قالالار ئشکە بارمادم دیب آشامی طورماس بیت.

دوروست، خەزر زامان آور. کرەستیەنلەردەن بیك کوب ئەیبر آلندی. ئوزلەرینە بیرلگەن ئەیبر آز، ساۋیت حوکومەتی کرەستیەنلەردەن آلغان ئەیبرلەرنی ئوز ئوستندە بورچ دیب سانی، اول ئەیبرلەر خەزر آزلاب-آزلاب تولەنە واقتی بلەن بارسیدا تولەنر. ئەیبر ئشلەو کوبەیو بلەن کرەستیەنگەدە شەهەر خالقی بلەن بردەرەجەدە بیرلە باشلار.

شوندان صوڭ ئشچی-کرەستیەن ئینسپیکسییەسینە تاتار خاتنلارن چاقرغان قەرار قەبول ئیتلە. (قەرار ۱۶ نچی نومیر «تاتارستان»دا باسلدی.) شونڭ بلەن ۳ نچی مەجلس یابلا.

۴ نچی مەجلس.

مەجلس آچلو بلەن ساۋیت ۋلاستندا بالالار تەربیەسی حەقندا ئیبدەش فەیزوللینا داکلاد یاسی.

ساۋیت ۋلاستندا بالالار تەربیەسی

ئیبدەشلەر، ئیسکی حوکومەت زامانندا بالالار تەربیەسی ئوچون مەخصوص ئورنلار یوق ئیدی. ئیسکی واقتدا، طوغان بالا نیندی عائلەدە ئچندە توسا، شونڭ تەربیەسن آلورغا شول یورتنڭ تەربیەسی بلەن آزغلانرغا مەجبور بولا ئیدی. لاکین ئیستیبداد واقتلارندا بالالار تەربیەسندە برسینە برسی قاپما قارشی بولغان ئیکی ئوصولدە تەربیە بار ئیدی.

بای خاتنلارینڭ نیچەگنە بالاسی بولسادا، آنڭ بالالاری مەخصوص یاللانغان موربییەلەر تارافندان تەربیەلەنەلەر ئیدی. ئە ئشچی، یارلی کرەستیەن خاتنلارینڭ بالالاری نیقەدەر کوب بولسادا، آلار آیرم تەربیەچیلەر یاللی آلمیلار ئیدی. بەلکی شول بالالارنی ئوزلەری تەربیەلەب، تەربیەلەرینڭ ئەساسلەری بوتونلەی طەبیعەتنڭ خیلافنچە بولا ئیدی. آلارنڭ ئشلەری کوب بولغانلقدان، یەیسە بایدا خزمەتدە بولغانلقدان آرب قایتقاچ، بالاسن تەربیەلی آلمی ئیدی، بەلکی برەر بالاسی جلاسا «جلاما قەهەر صوقتری، یوقلاغنا توغان بالا ئیکەنسڭ» دیب آنی تیرگی ئیدی. قسقاسی بالانی تەربیەلەو اورنینا کیری، کیرەکمەگەن سوزلەر بلەن بالانی آچولانب، آنی روس ئیسمەلەری ئەیتو بلەن قورقتب، ئیرکلی، ئیرکسز بالانڭ قورقاق بولب ئوسووینە، باشقا میللەت کشیلەرینە دوشمان بولب ئوسولەرینە سەبەب بولالار ئیدی. آنالارنڭ ئوز تەربیەلەرینە کیلسەك، آلارنڭ ئوزلەرینەدە شوندیوق تەربیە بیرلگەن ئیدی. آلار تونی کونی ئشلەب، بالا توو آلدندا دا یال ئیتمەگەنگە کورە، آنڭ بالالاریدا زەعیف توولار ئیدی. سەلامەت توغانلاریدا یاخشی تەربیە کورمەگەنگە کورە، بایلار عائیلەسندەگی بالالارغا قاراغاندا کوبرەك ئولەلەر ئیدی. ئیسکی واقتدا بالالارنڭ ناچار تەربیە آلب، زەعیف ئوسولەری، بوزق بولب دونیاغە چقولاری، واقت جیتمیچە ئولولەری، باشقا میللەت کشیلەرینە دوشمان بولب ئوسولەری، بالالار تەربیەسن حوکومەتنڭ قولینا آلماوندان کیلە ئیدی.

ساۋیت ۋلاستی برنچی مەرتەبە آنالارنڭ آهن ئیشتب، بالالار تەربیەسن حوکومەت قاراماغینا آلدی. حەزرگی واقتدا ساۋیت ۋلاستی بالالار تەربیەسینە ئیڭ زور ئەهەممیەت بیرە. بالالارنی، کیلەچەك طورمشبزنڭ جیمشلەری دیب قاری. چونکی ساۋیت ۋلاستی حەزرگی طورمش یەشلەرگە، یەشلەر بزنڭ کیلەچەگبز دیب قاری. ساۋیت ۋلاستینڭ بالالار تەربیەسینە هەم آنالقنی سقلاوغا ئەهەممیەت بیرگەنلگن بلو ئوچون توبەندەگی میسالنی کیترو جیتە. بالا آنا قارنندا واقتدااوق، بالا تودراسی آناغا، بالا توودان ئلك ئیکی آی، بالا توغاچ ئیکی آی یال (جال) بیرە.

ساۋیت ۋلاستندا، بالا طوغاچدا، آلارنڭ یەشلکلەرینە قاراب تەربیە یورتلاری قویلغان. شوشی تەربیە یورتلارینا بالانی تەربیەلی آلاتورغان مورەببیەلەر قویلغان. ئیسکی واقتدا یارلی خالق خاتنلاری بالا تابب، آنی تەربیەلی آلورلق حالی بولماغاچ، توغان بالانی بایلار قابقاسی توبینە ئیلتب ارغطالار یەیسە نیندی بولسادا برەر جیرگە ئیلتب تاشلیلار ئیدی. کوب واقتدا بولایغنادا قالمیچا کوب بالالار واقتسز ئولەلەر ئیدی.

ساۋیت ۋلاستی مونڭدی ئشلەرگە بیك نق ئەهەممیەت بیرب، بالالار تەربیەسینە بیك کوب کوچ صەرف ئیتە. ئیسکی واقتدا بالا تەربیەسن ۷ یەشدەن آلب مەکتەبدەگنە دیب بلەلەر ئیدی. لاکین ساۋیت ۋلاستی بوتونلەی آلای قارامی.

بالا توغاچدا آنڭ تەربیەسینە ئەهەممیەت بیرە باشلی.

مەکتەبکە قەدەر بالالار ئوچون، بالالار باقچاسی آچلدی. ئوچدەن جیدیگە قەدەر بولغان بالالار (مەکتەبکە قەدەر) شوندا تەربیەلەنەلەر. آندا کییم، آشاو، ئچو، ئچکی تەربیەلەرگە ئەهەممیەت بیرلە. ئیسکی حوکومەت زامانندا بوتونلەی ئەهەممیەت بیرلمی تورغان اورام تولی یەتیم بالالار بار ایدی. آلار تاشلانغق بالالار حوکمندە اورامالاردا، یوریلەر ئیدی. تاماقلارن تویدرو ئوچون بایلار قاتینا باروب: «بای آبی بر تین» دیب یوز سولارن توگب نیدا قیلب قالالار ئیدی. مونڭدی بالالار مکلەب، میلیونلاب ئیدیلەر. شولای ئیتب آندی بالالار، هەر تورلی تەربیەدەن مەحروم قالب، آلارنڭ کیلەچەکلەرن زولمەت، بەختسزلك کوتە ئیدی.

ساۋیت ۋلاستی، مونڭدی بالالارنڭ طورمشلارن رەتکە سالور ئوچون، یەتیملەر یورتی آچب، مەخصوص تەربیەچیلەر قویدی. بالالار باقچالارینا قاراغاندا، موحتاجلارنڭ، ئیحتیاجلارن ئوتەر ئوچون بوتون ئشچی کوارتاللاری ساین پریوتلار آچدی.

ئیسکی حوکومەت زامانندا بالالار ۱۴ یەشدەن فابریك-زاۋودلارغە کرب، یەشلك غومرلەرن شوشی ئش اورنلارندا ئوتکەرب، یەشلکدە چاخوتکە آلالار ئیدیدە، بەختسز ئولم بلەن دونیادان کیتەرگە مەجبور بولالار ئیدی.

ساۋیت ۋلاستی، یەش بالالارنی ئشکە آلودان طیدی. یەشلەرنی ئشکە آلغان واقتدادا، تەولگینە ۴ سەعەتکنە ئشلەتو حەقندا دیکریت چغاردی.

حەزرگی واقتدا یەشلەر ئوچون ۴ سەعەتلك ئش واقتی بوتون زاۋود، فابریکلەردە عەمەلگە قویلب بتە. زاۋود ئیدارەلەری ئوستندەن یەشلەرنڭ ئوز سایوزلاری تیکشروب تورا. ئش چغارو اورنلارنداغی مەسئول ئشچیلەر یەشلەرنی ۴ سەعەتدەن آرتق ئشلەتسەلەر، یەشلەر سایوزینڭ ئیقتیصاد-حوقوق شعبەلەری تارافندان حوکمگە بیرەلەر.

مەکتەبلەرگە کیلسەك، ئیسکی مەکتەبلەر چرك نیگزگە بینا قیلنغان ئیدی. اول مەکتەبلەر اوقوچیلارغە هیچ نەرسە بیرە آلمادیلار. باری، بالالارنڭ باشلارن‌غنا قاتردیلار.

ساۋیت ۋلاستی شوشی چرك نیگزدەگی مەکتەبلەردەن ئش مەکتەبلەری توزودی. بوتون اوقو یورتلارن ئش نیگزندە قوردی. ئەووەلگی مەکتەبلەر اوقوچی بالالارغا، دونیاغا چققانڭ صوڭندا، برنچی دولفن بەرلو بلەن اولدی تورغان کشیلەر چغارسا، ساۋیت ۋلاستی ئیسکی مەکتەبلەر اورنینا، زاماناغا یاراقلی، طورمشنی قارشی آلرلق، آڭلی کشیلەر چغارولق ئش مەکتەبلەری توزدردی. شوشی مەکتەبلەردە اوقوچی بالالارنڭ آشاو، ئچو کییم مەسئەلەلەرینە کیلسەك، حەزرگی واقتدا، بوتون بالالارنی آشاتادا، ئچرەدە هەم کییندرەدە آلا.

حەزرگی بولگونلك واقتندا بیك موحتاجلارغنا قارالا. کییمسزلەرگەگنە کییم بیرلە.

ئوچ یللق گراژدانلار صوغشندا، بزنڭ ئیلبز بوتونلەی بولگونلككە توشدی. ئیسکی یوللار بارسیدا واتلدی. بورو ئشلەری بوتونلەی بوزولدی. ئلکدە چیتدەن کیترە تورغان ئەیبرلەرنی کیترورگە مومکینلك بتدی. هم شونڭ ئوچوندە بار بولغان قەدەرسندە چیتدەن کیترە آلمادی.

حەزر تۆزو دەورینە کرو بلەن یوللار توزەلە باشلادی. یول یورتولەر نیقەدەر یاخشورغان ساین، بزدە بولماغان نەرسەلەرنی چیتدەن کیترربز. اول واقتدا بزنڭ بالالارغادا بوتون تەربیە بیرلە باشلار.

اول واقتدا بالالار حوکومەتدەن تەربیە قیلنب، بالالار تەربییەسی آتا، آنالار قولندان آلنر. بو واقتدا ئیندی بالالار تەربییەسی بوتون حوکومەت ماسشتابندا تەرتیبکە توری یولغە سالنب، یەش بوونی تەربییە مەسئەلەسی خالق تلەگنچە عەمەلگە قویلغان بولور.

ساۋیت ۋلاستی، ئیسکی، چرك نیگزگە قورلغان مەکتەبلەرنی بتروب، ئش مەکتەبلارینە ئەورلدرگەچ، بەعزیبز اورنلاردا، آڭلامیچا، اول مەکتەبلەردە اوین، کولکی، بییولەرگنە بولا دیب بالالارن جیبەرمەوچیلەر هەم بالالارن طییوچیلاردا بولغالادی. لاکین مونڭدی کشیلەر بیك یالغشدیلار. ریۋالیوتسیە ئوچ یلدااوق کشیلەرنی ئوزگەرتمەدی. حەزرگی کوندە مونڭدی کشیلەردە ریۋالیوتسیە طەلەبی بلەن ئش کورەلەر.

ئلکدە فەقیر خالققا بالا تەربییەسی بیك آور بولب شول یارلیلق آرقاسندا، ئوزنڭ بالاسینا ناچار سوزلەر ئەیتب بالانی تیرگب ئوسدرە، آچولانب ئشکە قوشا ناچارلق بلەن ئشلەتە ئیدی. ئوزی ئشکە کیتکەندە، بالانی یالغز بیکلەب قالدرب ئشدە واقتدا بورچولا ئیدی. شورالار حاکیمیەتینڭ بالالار تەربییەسینە ئەهەممیەت بیرووی هەم شول تەربییەنی برنچی دەرجەدە کورووی، آنالارغە کوب فایدا کیترە هەم آلارنی بالانی قاراو مەشەقەتلەرندن قوتقارب، ئیرکلی طورمشقا چغارا. بالانی جابب ئشکە کیتکەندەن صوڭ آنانڭ بورچلولاریدا بالانڭ ئویدە زارار ئیتولەری دە بولمی.

حەزرگی واقتدادا بەعزیبر آبزتایلار، بالالار باقچەسندان، آنداغی تەربیەلەردەن ریزا بولمیچەسۆیلەنب یۆریلەر. ئەلبەتتەبز، بارندا یاخشی دیب ئەیتە آلمیبز. ئیحتیمال ریزا بولماسلق، ناچار بیرلەری باردر. شولای بولغاچ، مۆندی حاللەرنی ئۆیلەربزدە چەی بالالارنداغنا سۆیلەب قالدرمیچە، ئۆزبزچارالارینا كورشرگە كیرەك. شول ئش آرتندان باربز یوربسەككنە، خالق تلەگەنچە بولور. مونك ئۆچون تۆرلی كورصلارغە كشیلەر جیبەرب، تەربیەچیلەر حەزرلەرگە تیيشبز. تەربیە یورتلارندا ئۆزبز بولورغا كیرەك. شول واقتدا خالققا فایدا ئیتكەن بولب تانلوربز.

شورالار حا كیمیەتینك بالالارتەربیەسینە بیرگەن ئەهەممیەتینە، طوتقان حالینا، صەرف ئیتكەن كوچینە تاتار خاتن - قزلاری دا ئەهەممیەتبیرورگە تیيشلەر.

(دەوامی بار).

ساۋيتلار روسييەسندە.

باش روستادان.

ویلایەت اویەز باشقارمالارینا، بۆتون مەملەكەت نەشرییات بولكلەرینە هەم روستا بولكلەرینە:

سەیاسی آق - بلم تاراتو باش ئیدارەسی دیكریتینە بینائەن روستا بولكلەرن مەملەكەت نەشرییات بولكلەری، باشقارما كامیتیتلەر یانداغی مەطبوغات بولكلەری بلەن یا كی مەركەز مەطبوغاتلەر بلەن برلەشدرو ئشن توقتاتب تورورغا بیورام. واقتلی مەطبوغات تۆزۆ مەسئەلەسی خەزرگی كوندە قارالب هەم آنی تۆزو یوللاری ئشلەنب یاتا. بو ئش پارتییە ئسییزدندان تورمشقا تەطبیق قیلناچاقدر.

روستانك مەسئول یولباشچیسی:
ئسمیرنوف.

ایجتیماغی تەئمینات ئشندە یا گا آدوم.

خەزرگی كوندە ساۋیتلار روسیەسندە ئیك كوچلی تۆزو ئشلەری دەوام ئیتكەنلكدەن واقتلی رەوشدە گنە، آورو، برەر ئەغزاسی ئیمگەنو، بالا تودرو سەبەبلی كوچن یوغالتقان ئشچیلەرنی ساقلاو ئشینە بیگرەكدە ئەهەممیەت بیرلرگە تییش.

خالق كامیسارلاری ساۋیتی شوشندی حاللەردە قالغان ئشچیلەرنی تەئمین قیلو ئۆچون آرتغراق یاردەم بیرورگە قەرار بیردی. بو قەرار بوینچا، بر یاقدان، بالا ئیمزوچی آنالارغا بیرلە یاردەم هەم بالا تەربیەسی ئۆچون كیرەكلی نەرسەلەر آرتغراق بیرلە مونك بلەن برگە مۆندی آنالارغا بیرلە تورغان، ئەووەلگی شیكللی برەر، ئیكیشەر آی ئۆنگەچ تولك، بەلكی بالا تودرغان كوندەن باشلاب بیرلەچەكدر. شولایوق قزل عەسكەر عائیلەلەرینە هەم عائیلە تەربیەچیسینك ئولووندەن سوڭ عائیلەگە بیرلب بارا تورغان یاردەمدە آرتدرلدی. بو قەرار بوینچا شولایوق مەجبوری خزمەتكە مابلیزاۋات ئیتلگەنلەر عائیلەلەرینە قزل عەسكەرلەر عائیلەلەری بلەن بر تیگز هەم بوئەساسكە بویسنب یاردەم بیرلە.

بو دیكریت بوینچا مەجبوری خزمەتكە چاقرلغان كشیلەر عمومی ئەساسلەر بوینچا تەئمین قیلنالار، ئش هەم خزمەت ئیيەلەری عائیلەلەرندە یورط خوزمەتی یا كی ١٢ یەشكە یتمەگەن بالالار قاراو ئۆچون بر كشی حیسابلانب، بولارآورغان یا كی زەعیفلەنكەن واقتدا ئش هەم خزمەت ئییەلەری بلەن بر ئەساسدە اوك تەئمین قیلنالار. هەم ١٦ یەشدەن اوزغان اوقوچیلار ایجتیماغی تەئمینات آلودا اوز قول كوچی بلەن كون كوروچیلەر بلەن بر دەرەجەدە حیسابلانالار. چونكی بولارغا اوقو ئشینە چاقرلغان كشیلەر دیب قارالالار.

یاخشی ئورنەك.

ۋیازمەدە كون زاۋودلاری ئشچیلەری اوز ایختیارلاری بلەن كونینە ١٠ سەعەت ئشلەرگە قەرار بیردیلەر.

خزمەت قەهەرمانی.

آتكارسك، دیپاسی اسلیساری ئیبدەش دیریوگین اوزینك آورووی سەبەبلی یال ئیتەر ئۆچون ئیكی مەرتەبە بیرلگەن روحسەتدەن فایدالانمیچی اوز ئشندە دەوام ئیتكەنلگی ئۆچون قزل تاقتاغا یازلدی.

آول خوجالغی كورسلاری.

ساراتف — ٢٨. پیتروفسكیدە آول خوجالغی ئشلەرندە كرەستییەن خالقینا یاردەم بیرو ئۆچون قسقا مۆددەتلی كورسلار آچلدی. كورسلارنی تەمام ئیتوچیلەر ئینستروكتر سیفاتی بلەن ۋولستلارغا چەچو ئشلەری ئیدارەسینە جیبەرلەلەر.

آولدا پالیتیخنیكوم.

بارناول — ٢٦. مارتینۆا آولندا ئیكنچی باسقچ آول خوجالغی پالیتیخنیكومندا اوقولار باشلاندی.

زادالقنی بترو.

ساراتف — ٢٨. ۋولسك ئویەزندە غینوار آیندا ١٠٤ مەكتەب آچلدی. بو مەكتەبلەردە ٣٥٨٢ كشی اوقرغا — یازارغا ئۆیرەنە.

ئشلەب چغارونی آرتدروغا قزقدرو.

كالومنا — ٢٨. كالومنا پرافسایوزی پریزیدیومی ئشلەب چغارو پراپاگانداسن كۆچەیتو مەقسەدی بلەن ئۆز كوچی بلەن كون كوروچی خالق ئۆچون مۆزاكەرە مەجلسلەری یاسارغا قەرار بیردی.

چەچولكلەرنی ساقلاو شارتلاری.

اۆرلقلارنی ساقلاو بیر ئشلەری اۆرگانلارینك یاردەملەری بلەن ایجرا قیلنر. آزق ئشلەری اۆرگانلارینك اۆرلق فوندی خەزرلەو ئشندە بولغان تیخنیچسكی ئشلەریدە، یاردەملەشو، شولوق اۆرگانلارنك تەعلیماتندا كورسەتلگەنچە، اۆرلقلاری یتشمی تورغان خوجالقلارنی تەئمین قیلو خاقنداغی پلان تۆزۆگە قاتناشو وە باشقا شوندی ئشلەردە یاردەم ئیتو بیر ئشلەری اۆرگانلارینا یوكلەتلە. آزق خەزرلەو كیكەش مەجلیسینە، آزق ئشلەری اورگانلارینك اۆرلق فوندی خەزرلەو ئشندە یولباشچیلق ئیتب، ئویەزدەگی ۋولستلارغا اۆرلق خەزرلەو خاقندا بولغان بیورولارنی تەئكید قیلو ئشی یوكلەتلە. آزق خەزرلەو كیكەشمەسی بولماغان ویلایەتلەردە بو ئشلەر، باشقارما رەئیسی، آزق ئشلەری كامیسارلاری هەم بیر ئشلەری مۆدیرلەرندەن تۆزۆلگەن خۆصوصی كیكەش مەجلسینە تابشرلا. چەچو كامیتیتلەرینە آزق هەم بیر ئشلەری اورگانلارینك بربرسینە یاردەملەشو ئشلەرن تەئمین قیلو وازیفاسی یوكلەتلە. ویلایەت چەچو كامیتیتلەری ئۆستینە ویلایەت آزق كامیتیتلەرینك تەعلیماتلارن قاراو، جیيلغان، قولغا كرگەن اۆرلق فوندن آزق ئشلەری اورگانلاری تارافندن بر اورندان ئیكنچی اورنغا كوچرلووی هەم اورناشدرلووی خاقندا بولغان بیوروقلارنی هەم آلارغا چەچو ئۆچون كیرەك بولغان اۆرلقلار بیرو بیوروقلارن تیكشرو یوكلەتلە.

اورلقلارنی ساقلاو شارتلاری اوزننك حصوصیەتلارینا قاراب، چەچو كامیتیتلەرینك، بیر ئشلەری شەعبەلەرینك آزق ئشلەری اورگانلارینك آگرانوملار بلەن قاتناش ئسییزد قەراری بلەن بیلگیلەنر. موندا آول خوجالقلارینك بایلقلاری، ئیگننك اوگشی هەم ساۋیت آپپاراتلارینك نقلفی كوزدە توتلرغا تییش. ئیگن بوشمی تۆرغان ویلایەتلەردە اورلقلارنی عمومی آمبارلارغا جیيب قویونی آلداراق توتو آرتغراقدر.

ئیگننك اوگشی تورلیچە بولغان اورنلاردا اورلقنی تیگزلەب بولەرگە كیرەك. زورغنا رایوندا ئیگننك اوگشی ناچار بولا تورغان بولسا، آندا اورلق رازۋیرستكاسی یاساو یاخشیراق بولور. اورلق فوندی خەزرلەو واقتی آزق ئشلەری كامیساری تارافندان بیلگیلەنر. ئیكمەك رازۋیرستكاسن توتغان ویلایەتلەردە، آزق ئشلەری كامیساریاتی تارافندان اورلق خاقندا بولغان فەرمانلەر تەئكید قیلنو بلەن ئشكە باشلانر. ئیكمەك هەم حەیوان آزغی رازۋیرستكاسن غینۋار چیسلاسندە توتوب بترگەن ویلایەتلەردە ئیگننك اوگووی تورلیچە بولغانداغنا یا كی بیك زور بیرلەرندە ئیگن بیك ناچار بولغان بولساغنا اورلق رازۋیرستكەسی یاسالر. ئیكمەك رازۋیرستكاسن غینۋاردە تەمام ئیتە آلمیچا چەچو واقتندان برآی قەدەر ئلگرەك توتورغان گوبیرنالاردا یتشمسز بولغان خوجالقلارنك اورلقلارن عمومی آمبارلارغا جییو ئشیگنە قوللانورغا مومكین بولور. ئیكمەك رازۋیرستكاسن چەچو واقتلارندە هەم آندان سوڭراق تەمام ئیتە تورغان ویلایەتلەردە بۆتون قرلارنك چەچلوون، ۋولست ئچندە اورلقلارنی تیگزلەب بولو یولی بلەن گنە تەئمین قیلب بولور.

چەچولكلەرنی تیگزلەب بولو یولی بلەن بۆتون قرلارنی تەئمین قیلو.

تورلی ئوسملكلەر ئۆچون نیقەدەر اورلق كیرەكلگن ویلایەت آزق كامیتیتی بیلگیلەر. اورلق زاپاسی، رازۋیرستكالی هەم ئۆز نورماسن چیگرگەچ اوزغان یلدان قالغان هەم بو یلغی صابان ئیگیننك قالدغی حیسابندان بیلگیلەنر. ئەگەر بر ویلایەتدە ئویەزلەرنك ئۆز اورلقلاری ئۆزلەرینە یتەرلك بولسا، ویلایەت آزق كامیتیتلەری ئویەز كامیتیتلەرینە شول ئویەزلەر ئچندە اورلقنی تیگزلەب بولەرگە فەرمان بیرورلەر. ئەگەردە اورلقی جیتشمسز ئویەزلەر بولسا تیگزلەب بولو ویلایەت ئولچەوندەن ئشلەنب، اورلقی كوبرەك بولغان ئویەزلەرنك آرتق كورنگەن اورلقلارن اورلقی آزراق بولغان ئویەزلەرگە ویلایەت آزق كامیتیتلەری هەر ئویەز ئۆچون بیك دورست ئیتب هەر تۆرلی اورلقنك حیسابن كورسەتب بیرورلەر. شوشی حیسابلارنی آلو بلەن ئویەز آزق كامیتیتلەری ۋولستلار ئۆستینە بولب سالرلار. ئۆزندەگی اورلق یتشمسز بولغان ئویەزلەردە آلار شول ئویەزدەگنە بولو ئۆچون فەرمان آلورلار، باشقا ئویەزلەرگە مونك ئۆستیندەدە، ویلایەتدە شافلق ئۆچون جیلرغا تییشلی فونددانده بیرلر. اورلقلاری آرتق بولغان ۋولستلار، ئویەز كامیتیتلەرینك فەرمانلارن آلغاچدا آوللارغا بولەلەر هەم صابان ئیگنی چەچرگە نیقەدەر اورلق كیرەك بولغانن، شولایوق ویلایەتنك سافلق فوندینە نیقەدەر كیرەك بولغانن آچق هەم دۆرۆست كورسەتلەر. اورلق رازۋیرستكاسی یاساو یولی آرقلی قرلارنی چەچولك بلەن توبەندەگیچە تەئمین قیلنر: ویلایەت كامیتیتی ئویەزلەرگە یتشمسز بولغان خوجالقلارنی تەئمین قیلو ئۆچون كیرەك بولغان اورلقنك حیسابن بیلگیلەر. ئەگەر یتشمسز ئویەز ئچندە اورلغی آرتق ۋولستلار بولسا بو ئویەزگەدە بیلگیلەنر.

رازۋیوستكا بوینچا خەزرلەنگەن اورلقلار ۋولستداغی آمبارلارغا یا كی مەملەكەتنك آشلق آمبارلارینا جیيلرلار.

لرگە تیيشلەر. دا كلاد خاقندا مۆزاكەرە واقتندا، كەسبدەش سایوزلارینك سوغش واقتی بولو سەبەبلی خوجالق اورگانلارینك ئشلەرندە ئیشتیراك ئیتمەگەنلكلەری كورسەتلە. ئەگەردە ئشچیلەر تارافندان كەسبدەشلەر حەرەكەتی یولندا بیك آز ئشلەنگەن ئیكەن، آنك قاراوی آلار فرونت ئۆچون بیك كوب ئشلەگەنلكلەری، خەزر كەسبدەش سایوزلاری خوجالق ئشلەرندە ئیشتیراك ئیتەرگە كیك یول آچلغانلغی ئەیتلە.

آندان صوڭ، خوجالق اورگانلارینا مۆدیرلەرنی كانتونلاردا باشقارما كامیتیتلەر تارافندان تەعیینلەتمیچی بەلكی كەسبدەش سایوزلاری تارافندان تەعیینلەنرگە تییشلیلگی، شولایوق خالق خوجالغی ساۋیتی بولگی مۆدیرلەرینك ئۆز كەسبدەش سایوزلەرندان كوب واقتنی آیرلب، آلارغا داكلاد یاساماغانلغیدا كورسەتلە.

مۆزاكەرەدەن صوڭ، دا كلادچی ئسییزدغا، گەزیتەلەردە ئیغلان ئیتلگەن، كەسبدەشلەرخەرەكەتی خاقنداغی لینین، زینۆۋیوف وە باشقا ئیبدەشلەرنك تیزیسلارن قەبول ئیتەرگە تەقدیم ئیتە. ئسییزد تیزیسلارنی بر آوزدان قەبول ئیتە.

(بتمەدی)

چەچولك كامپانیەسی

ساراتف — ٢٨. ویلایەت پارتییە كامیتیتی، چەچولك كامپانیەسینە ١٦٣ كاممونیستنی مابلیزاۋات ئیتدی. شولاردان ٢٠ سی ۋولستلارداغی چەچولك كامیتیتلارینە وەكالەت بلەن جیبەرلە. ٨١ كاممونیست سامارداغی آول خوجالغی ئینستوتوكترلاری حەزرلەو كورسلارینا جیبەرلە.

ریەمونت زا...لارندا.

پاراۋوزلار تۆزەتە تورغان زاۋودلاردا ٢٠ نچی یلنك سۆڭغی پارتیسندا ٢٠ نچی یلنك ئەووەلگی پارتیسینا قاراغاندا ٩ مەرتەبە آرتق ئشلەنگەن، ٢٠ نچی یلنك برنچی پارتیسندا ٦٢١٠٨٠ قارتوگە طۆرغان ماشینالار تۆزەتلگەن.

قازاننی ئیلیكتر بلەن تەئمین ئیتو.

قازانداغی برنچی ئیلیكتر استانسەسی ١٨٩٦ نچی یلدا خصوصی كشی طەرافندان تۆزۆلگەن. صوڭندان بو استانسە بیلگییە جەمعیەتی قولینا كوچب، آنك قاراماغندا ١٩١٤ نچی یلغا قەدەر یشەگەن. ئیمپیریالیستلار سوغشی باشلانو بلەن، مۆعاهەدە بوینچا استانسە شەهەر اوپراۋاسی قولینا كوچكەن. استانسەنك ماشینالاری بیك ئیسكرگەن هەم ٧ یلدان بیرلی برماشینادا تۆزەتلمەگەن. شوڭا كورە ماشینالارنك قوۋەتی یل ... یل كیمی بارا.

استان... ارسی ١٣ ماشینا بار. شولاردان ٢ سی ئشلەمی. قالغان ١١ ماشینادا بۆتون كوچلەرینك ٥٠ — ٧٠ پرانسینتنغنا ئیستیعمال ئیتە آلا. ١٣ ماشینانك كوچی واقیعدا ١٩٨٠ آت كوچینە مۆساوی بولسادا، ١١ ماشینا باری ١٠٠٠ آت كوچی بلەنگنە ئشلی آلا. شوڭا كورە شەهەر ئیلیكتر یاقتیسی بلەن بیك ناچار تەئمین ئیتلە. آندان سوڭ استانسەنك یاغو تەسبابلەرینە ئیحتیاجی بیك زور. صو یولی آچق واقتنی نیفت كیترلگەن بولسادا، باكلاردان نیفت استانسەغا یەمشكلەردەگنە كیترلە. بو ئشلەرباردا ئشكە بیك نق اوڭایسزلیلار.

استانسەنك ئیحتیاجی ئشچیلەر كوچینەدە بیك زور. موڭا قەدەر آڭا بیرلگەن ٦٠ قزل آرمییست بولسادا، آلار دیكریتكە بینائەن بیلگیسز بر واقتقا ئۆیلەرینە تارالدیلار. شولای ئیتب استانسە شوشی كوللەردەگنە زور ئشچی كوچن یوغالتدی وە شونك آرقاسندا استانسە خادیملەرینە كونینە ١٢، یا كی ١٦ سەغەت ئشلەرگە توغری كیلە. تیزدەن ترامۋای استانسەسندە یولغا سالنا. اول مەركەزدەن آیرلغان توبەكلەرنی اوت بلەن تەئمین ئیتەچەك.

بر سوز بلەنگنە ئەیتكەندە، قازان استانسەسینك حالی ناچار. بۆتون ماشیناسینا ئەللە نیندەر ریەمونت كیرەك. شول اوڭایسزلقلار تیز كوندەن بترسە، قازان اوت بلەن یاخشی تەئمین ئیتلەچەك.

خوجالق ئشلەربز.

بۆتون تاتارستان خالق خوجالغی ئشچیلەرینك كیكەش مەجلسی.

(باشی ٢١ هەم ٢٢ نچی نومیرلەردە)

ئیبدەش دا گادف دا كلادینك دەوامی.

خزمەت دیزیرتیرلەری بلەن كۆرەش هەم خزمەت دیسسیپلیناسی مەسئەلەلەری، دیزیرتیرلك بلەن كۆرەش اورگانلارینك ئشلەری بریولدان بارماو هەم كۆرەشنیدە برتۆرلی گنە آلب بارماو سەبەبلی، غایەتدە آقسیلار. كەسبدەش سایوزلاری بو ئشنی ئۆز قوللارینا آلرغا هەم آرتقا قالغان عامەگە تغراق تەئسیر ئیتەرگە تییشلەر.

مۆتەخەصصیصلار كەسبدەش سایوزلاری تارافندان اوچوتقا آلنرلار كیرەك بولغان اورنلارغا سایوزلار مۆتەخەصصیصلارنك استاژینە هەم ئشكە صەلاحییەتلیلگینە قاراب كاندیداتلغن قویارلار.

ئشچیلەر كۆچن اۆچوتقا آلو هەم بۆلۆ اورگانلاری كەسبدەش سایوزلار قولینا بیرلرگە تییش.

آول خوجالغن تۆزو یولندا كەسبدەش سایوزلارینك ئشلەری، پارتیلاش آول فەقیرلەرندەن تۆزۆلگەن كوستارلارنی كەسبدەش سایوزلارینا جەلب ئیتو هەم آلارنی كرەستییەنلەر بلەن قاتناشدرودان عیبارەت. خوجالق اورگانلاری ئۆستندەن تەفتیش قیلب طورو، كەسبدەش سایوزلارینك ئیقتیسادی بولكلەری، یا كی فابریك - زاۋود كەمیتیتلەری قولندا بولرغا تییش. نەرسە ئشلەب چغارو خاقندا راپاگاندانی هەر بر اۆیوشما یاسی، لاكن اول ئش باری كەسبدەش سایوزلاری قولنداغنا بولرغا تییش.

كەسبدەش سایوزلاری بلەن خوجالق اورگانلاری آراسنداغی كیلشمەولەر بترلرگە هەم آلار نەرسە ئشلەب چغارو ئشینە جەلب ئیتلرگە تییش. منە شولار بلەن گنە بز خوجالق ئشلەرندەگی مەسئەلەلەرنی خەل ئیتە آلابز. كیلەچەكدە كەسبدەش سایوزلاری، خوجالق اورگانلارینك ئشچیلەر كۆچن آلا تورغان مەركەز بولب ئەور-

---

چەچولك فوندی خەزرلەو خاقندا تەعلیمات.

ئیبدەش لینین ئیمزاسی بلەن چەچولك فوندی خەزرلەو هەم بۆتون قرلارنی چەچب بترو ئۆچون اۆرلقلارنی ساقلاو خاقندا تەعلیمات ئیغلان قیلندی.

تەعلیماتدا كورسەتلگەنچە بو ئشدە یولباشچیلق ئیتو، آزق هەم بیر ئشلەری اورگانلارینا، آزق خەزرلەو كیكەش مەجلسینە چەچو كامیتیتلەرینە یوكلەتلە. اۆرلقنی خەزرلەو، آنی چیستارتو هەم ساقلاو ئشلەری آزق ئشلەری اۆرگانلاری وازیفاسی ئیتب بیلگیلەنە.

چەچولك فوندی خەزرلەو هەم آنی ساقلاو یوللاری.

چەچولك فوندی خەزرلەو هەم آنی ساقلاو توبەندەگیچە ئیجرا قیلنر: اۆرلقنی عۆمومی آمبارلارغا جییب قویلر، یا كی آنی خوجاسندا قالدرب قولندان یازو آلنر. چەچولكلەری جیتەرلك بولماغان خوجالقلارنی تەئمین قیلو ئۆچون اۆرلقلارنی تیگزلەب بولنر، یا كی اۆرلق رازۋیرستكاسی یاسالنر، بو واقتدا اۆرلقلارنك هەممەسیدە عۆمومی آمبارغا جیيلرغا تییش، یاكی اۆرلق خوجاسندا قالدرلب تورلسادا آنی باشقا اۆرلقلاردان آیرب قویب، هەم آننا ساین آول كامیتیتی ئەغزالاری تارافندان آنك بارلغن تیكشرلب تورولر. اۆرلقنی بو تاریقا تیگزلەب بۆلۆ ئویەزدەگی شول ۋولست هەم آوللار خوجالقلاری آراسندا بربرسینە مەجبوری یاردەم ئیتشو رەوشی بولا: بو ئشنی یاقن كورشیلەر آراسندا یاردەملەشو رەوشینە، یاقنلاشدرب ۋولستداغی آوللار كرەستییەنلەرینك اوز ئیحتیاجلاری آرقلی ئشلەترگە تییشلەر. اۆرلق رازۋیرستكاسی یاساو مەملەكەت خوجالغی رەوشی بولب، اۆرلغی آرتق بولغان خوجالقلارنك اۆرلوغی بلەن اۆرلوغی یتشمەگەن خوجالقلارنی تەئمین قیلو بولا.

چەچولكلەرنی جیيو.

سوكغی حیساب ئیلیكراملارینا قاراغاندا، تاتارستاننڭ بوتون كانتونلارندا چەچولكلەرنی جیيو یاخشیغنا بارلا خەزرگە قەدەر بارسی ۶۱۲۸۷۰۲ پۆد جیيلغان.

توبەكلەردە رازۋیورستكەنی توترو توبەندە گیچە:

آرچا توبەگنك: ۲۹ پراتسینت، آلكسییف توبەگندە — ۳۰٫۳ پراتسینت، بووا توبەگندە — ۲۲٫۵ پراتسینت، قازان توبەگنك ۲۸٫۶ پراتسینت، كوكماوا توبەگندە — ۲۲٫۸ پراتسینت، لایش توبەگندە — ۳۷ پراتسینت، مامادش توبەگندە — ۶۰٫۲ پراتسینت، ریبنی اسلابادا توبەگندە — ۵۸ پراتسینت، زویە توبەگندە — ۳۱٫۹ پراتسینت، اسپاص توبەگنك — ۱۰٫۹ پراتسینت، تینكی توبەگندە، ۱۷٫۱ پراتسینت، تەتش توبەگندە — ۱۲٫۷ پراتسینت، چالی توبەگندە — ۹٫۰۹ پراتسینت، چیستای توبەگندە — ۷۷٫۳ پراتسینت، شیریمیتیف توبەگندە — ۶۳٫۱ پراتسینت، یەلچك توبەگندە — ۱۹٫۸ پراتسینت.

سوكغی واقتلاردا اۆرلوقلارنی جیيو نیقەدەر كوچەیسەدە، چیستای بلەن چیلنوۋیرشینی توبەگندەن باشقالاری رازۋیورستكەنڭ ۱۰۰ پراتسینتندا توترغای یوق.

ئشنی كوچەیتورگە كیرەك. تیزدەن آول خوجالغی قوراللارن توزەتە باشلارغا واقت جیتە. آنڭ آرقاندان چەچو ئشلەری باشلانا. واقت كوتمی، چەچولكلەرنی تیزرەك جیيب بتورگەندە گنە آلداغی ئشلەرگە توتونب بولا. شونڭ ئوچون چەچو اۆرلوقلارن جیيو ئوچون خەزرگی كوندەن ئوك بوتون كوچ سارف ئیتلورگە تییش.

صو یولی ئشچیلەرینڭ ۷ نچی ئسییزدی

۲۴ نچی غینواردا قازاندا، قازان توبەگی صو یولی ئشچیلەرینڭ ۷ نچی ئسییزدی آچلدی.

ئسییزدغا قازان توبەگندەگی بوتون زاتون، قشلاق وەصو یولی ماشینالارن توزەتە تورغان ماستەرسكویلاردان بیك كوب وەكیللەر كیلدی.

ئیبدەش سەید عەلیيف ئسییزدنی خالق كامیسارلاری ساۋیتی ئیسمندەن تەبریك ئیتدی.

ئسییزد ئیبدەش سەید عەلیيفنڭ تەبریگینە قارشی ئسییزد، صو یولی ترانسپورتن كوتەروده خەزرگی واقتنڭ طەلەبی هەم ئیبدەش سەید عەلیيفنڭ تلەگی بوینچا حەرەكەت قیتەرگە وە بوتون كوچنی سارف ئیتەرگە وەعدە قیلدی.

تیخنیكا عیلمی.

سارانف — ۲۸. بالا كوفدا عیمارەت هونەری كورسلاری آچلدی. بو كورسلارنی ئینژینیر هەم تیخنیكلەر ئیدارە ئیتە.

روسییەگە پاراۋوزلار.

پیتراگراد — گیرمانیەنڭ بیش پاراۋوز زاۋودندا ساۋیتلار روسیەسی ئوچون تیزدەن ۱۰۰ پاراۋوز ئشلەنب بتە.

ماتیریيە ئشلەو.

سمبر، تامبوف، كوزنیتسك، كوستامیز هەم گاراديشچینسك شەهەرلەرندە دیكەبر

آیندا ۲ میلیون ۲۹۸۹ ملڭ ۵۰ آرشین ماتیریە حەزرلەندی. شولاردان سوعش كیرەكلەرینە ۱ ۱/۲ میلیون آرشین كیتدی. ئشلەب چغارو كوچی ئیيولگە قاراغاندا ۱۹۳٪ پروتسینت آرتدی.

تورفدان كوكس.

ۋیتبسك تورف شەغبەسی تارافندان تورفدان كوكس یاساو ئشی اۆیوشدرلدی. تەجریبەلەردەن سوڭ تورفدان كوكس یاساو بیك یاخشی نەتیجە بیردی.

تاتار شورالار جومهوریەتی ئچندە.

لایش كانتونندا مەغاریف ئشلەری.

لایش كانتونندا ۱۹ نچی یللارغا قەدەر مەغاریف ئشلەری نی دەرەجەدە آرتدا ئیكەنلگی آول مەكتەبلەرینڭ قش بویی بیكلەنب طورولاردان كورنە ئیدی.

۱۹ نچی یلە اوقو آیلاری باشلانوغا، نیچە یللار هیچ بر بالا آیاق باسماغان مەكتەبلەر آچلب آز بولسادا اوقتوچیلار برلە تەئمین ئیتلدی.

۱۹-۲۰ اوقو یللاری باشلانغانچا كانتون مەغاریف شەعبەسندە حسەن ئیبدەش سولتانفنڭ ئشلەوی آرقاسندا ئش مەكتەبلەرینە یاراقلی اوقتوچیلار حەزرلەنب، كوزدەن یاخشوق آڭ، بلم برلە سوغارلغان اوقتوچیلارنی آوللارغا تاراتلدی. شول یلغی مەغاریف ئشلەری آوللاردا اویلاغاندان آرتق یولغا قویلب، مەكتەبلەر ئش مەكتەبلەری چلتەرینە كرتلب، هەر مەكتەب اوقوچی بالالار برلە طوترلدی. نیچە یللار اوقوغا سوساب یاتقان لایش كانتونی حەسەن ئیبدەش سولتانفنڭ ئشلەوی، طرشووی آرقاسندا جانلانب، یاقترتلب مەغاریف ئشلەرینە یاڭا نیگز سالندی. حەزرگی كوندە شول ئیبدەشنڭ كورسەتكەن یولی برلە یاخشیغنا یولغا سالنب بارا.

جوملەدەن برسی، ماسلا رایونی اوقتوچیلاری اوز وازیفالارن چن كوڭل برلە عەمەلگە قویارغا طرشالار. ماسلا رایونندا اوقتوچیلار ئوچون «ساما كورس» آچلب آیغا بر مەرتەبە دەوام ئیتب، كیلە. بو كورس اوقتوچیلارنڭ جیتشمەگەن مەعلوماتلارن یتشدرو هەم مەكتەبلەردە اوقو، اوقتو اوصوللاری برلە تانشدرو هەم اوقتوچیلارنی اۆیوشدرورغا بیك زور جیتەكچی بولغانلقدان هەر اوقتوچی تارافندان ئیڭ كیرەكلی ئشلەر ئشلەنە. بیگرەكدە كورسقا تاتارچا بلگەن آ گرانوم چاقرلب «آول خوجالغی» تورندا لیكسیەلەر اوقلغانلقدان اوقتوچیلار كیڭ مەعلومات آلالار.

اوقو اوقتو ئشندەن باشقا مەكتەبدەن طش مەغاریف ئشلەرینەدە چن چندان كرشب هەر آولدا دیەرلك خالق برلە آرالاشب اوطرشلار یاساب، زامانڭ بارشی برلە تانشدرو، لیكسیەلەر اوقب، خالقنی كاموونیزم یولینا ئوستریلار.

شولایوق صەنایع نەفیسە ئشلەرین یاخشی بر یول برلە بارا. رایوندا تیاترالنی سیكسیە بولب زامانغا موافیق پییسسەلەرنی خالقغا عەمەلی صورەتندە كورسەتب توروموشنی آغارتو، توزەتو یولندا ترشالار. رایوننڭ اورتالغندا «اۆلو یولغا» آولندا تاتارلار ئوچون خالق یورتی بولغانلقدان صەنایع نەفیسە ئشلەری كوندەن كون آلغا بارا.

قالغان آوللاردا خالق یورتلاری بولماسادا، اوقتوچیلار یەش ئوسمر بالالارنی یاڭا توروشقا صەنایع نەفیسەگە جیتەكلەودەن تارتنمی، بەلكی مەكتەب بینالارندا هەر آتنا كیچ ئەدەبیات كیچەلەری یاساب تورالار.

خەزرگی واقتدا یوغوشلی آوروولارنڭ كوب بولووی سەبەبلی هەر آوللاردا اوقتوچیلاردان پچراقلق برلە كورەشو كامیسیەلەری توزیلب پچراقلق. یوغوشلی آوروولار خاقندا كیچەلەر یاسالب لیكسیەلەر اوقلب تورا.

رایونداغی اوقتوچیلار نادانلق، قاراڭغیلق، پچراقلق برلە كورەشودە نیچك ترشب ئشلەسەلەر، شولایوق برلەتب سویەلی قوللار برلە ئشلەب خالق آراسندا برگەلەب جیيلب ئشلەونڭ فایدالی، جیكل ئیكەنن كورسەتودەدە برنچی سافدا تورالار. اوقتوچیلار آی ساین جومغا ئومەسی یاساب مەكتەب بینالارن توزەتو ئشلەرن قاریلار. جوملەدەن برسی ۱۳ نچی غینوار «جومغا ئومەسن» كورسەترگە مومكین. بو كوننی اۆلو یولغا خالق یورتینا ئومە یاسالب، برنیچە ئیسكی فیكرلی، وجدانسز اوقتوچیلاردان باشقا رایوندا بولغان اوقتوچیلار برلە خالق یورتی كوڭلی وە ترشلق برلە توزەتلدی هەم مۆعەللیمە نوتاشلاردا مومكین قەدەر تورلی چەچەكلەر برلە لوزونغیلار یازب خالق یورتمزنی بیزەكلەدیلەر.

ئومە كون بویی دەوام ئیتب، آرغان ئیبدەشلەرنڭ كوڭلن آچار ئوچون ئسپیكتا كل هەم كیچە یاسالدی. بو رایون اوقتوچیلارنڭ، كانتوندان وەتلی یاردەم كورسەتلمەون ئیغتیبارغا آلماسدان، بو ئشلەری ئورنەك بولماسلق برئش توگل.

رایون ئینستروكتری: خەزین.

موزیكا كورسلاری.

تاتار شورالار جومهوریەتینڭ خەزرگی واقتدا آوللارندا یوزلەب خالق یورتلاری آچلغان. لاكین تەجریبەلی ئیبدەشلەرنڭ یوقلغی سەبەبلی موزیكا توگەرەكلەری تورولگەنی یوق.

آوللاردا قویلا تورغان ئسپیكتا كل هەم كیچەلەردە بر كارمون موزیكا خزمەتن ئوتی. ئەلبەتتە بو خالقا موزیكانڭ نی ئیكەنلگن آڭلاتا آلمی. صەنایع نەفیسە ئشلەری موزیكادان باشقا، تەئسیرسز چغالار.

خالقا بیرلورگە تییش آزق، تمام پشب بتمەگەن هەم ئشلەنمەگەن برنەرسە بولب چغا.

فورای گارمونلار خالقنڭ كوبدەن تانش اویون قوراللاری بولسادا، شولاردا تەجریبەلی اوینچیلار بولسا، تییشلی نەتیجەنی بیرە آلا ئیدی. لاكین بولارنڭ موتەخەصصیصلاری‌دا یوق. شونڭ ئوچون زور كیمچیلك سیزلە. منە شونی ئیغتیبارغا آلب شول كیمچیلكنی بترو ئوچون خەزر كانتونلاردا مەكتەبدەن طش مەغاریف بولكەلەری تارافندان موزیكا كورسلاری آچوچاراسینا كرشلدی.

خەزرگی كوندە چیستای هەم آرچادا ۲ آتنالق موزیكا كورسلاری آچلا. بو كورسلار جرچیلار هەم تورلی اویون قوراللارندا اوینی آلرلق اوینچیلار خەزرلەب چغاراچاقلار. بولارنڭ خزمەتلەری زور بولاچاق. بولاردان چقغان ئیبدەشلەر ئسپیكتا كل هەم كانسیرتلارنی جانلی هەم تەئسیرلی چغارورغە بیك زور یاردەم ئیتەچەكلەر.

موندی كورسلارنڭ باشقا كانتونلاردادا آچلووی كوتولە. شولای ئیتب آول صەنایع نەفیسەسی موزیكا بلەندە بیزەلسە، تاغیدا یاخشی بولور ئیدی. یارلی كرەستیەنلەر صەنایع نەفیسەدەن تمام لەززەت آلورلار ئیدی.

نەجمی اوغلی.

هونەر وەصەناعەت.

كون صەناغەتی.

آلافوزف زاۋودندا.

۱۹۲۰ نچی یلنڭ غینواراندا ئیری تیری ۳,۱۰۷ دانە، فیۋرالدا ۲۴۴۶ دانە، مارتدا ۲۵۸۳ دانە، آپریلدا ۳,۱۵۳ دانە، مایدا ۲,۵۲۱ دانە، ئیيوندە ۳,۰۳۹ دانە، ئیيولدە ۴,۸۹۱ دانە، بارسی ۲۱,۷۴۰ دانە؛ واق تیری: فیۋرالدا ۴,۴۴۸ دانە ئشلەنگەن.

پالەر فابریكاسندا.

ئیری تیری: غینواردا ۵۲۹ دانە، فیۋرالدە ۵۲۶ دانە، مارتدا ۵۰۴، آپریلدا ۳۷۲ دانە، مایدا ۴۹۴ دانە، ئیيوندە ۳۵ دانە، ئیيولدا ۶۳۱ دانە، جەمعسی ۲,۹۲۸ دانە ئشلەنگەن.

نائومف فابریكاسندا.

ئیری تیری: غینواردا ۵۲۶ دانە، فیۋرالدا ۱۴۱۶ دانە، مارتدا ۱۰۲۲ دانە. آپریلدا ۱۸۲۲ دانە، مایدا ۲۰۰ دانە، ئیيوندە ۷۹۴ دانە، ئیيولدە ۱۳۰۸ دانە، جەمعسی ۷۰۸۸ دانە ئشلەنگەن.

حوكومەت مۆئەسسە[...] ئشلەنەگەن تیریلەرنڭ عومومی خولاسەسی.

حوكومەتنڭ ئیڭ زور زاۋودلارندان ۶ سندا (آلافوزف، پالەر، گلیكین، نائومف، گانلیتسیر، شابانف زاۋودلارندا) ئیری تیری توبەندەگی میقداردا ئشلەنگەن: غینوار آیندا ۷۵۱۳ دانە، فیۋرالدا ۴۳۲۵ دانە، مارتدا ۴,۲۵۹ دانە، آپریلدە ۵,۳۴۷ دانە، مایدا ۳,۲۱۵ دانە، ئیيوندە ۴,۷۰۶ دانە، ئیيولدە ۷,۰۱۴ دانە، آۋگوستدا ۴,۸۴۰ دانە، سینتەبردە ۷,۶۷۱ دانە، ئوكتەبردە ۸,۷۵۲ دانە، جەمعسی ۵۷,۶۴۲ دانە.

خوصوصی فابریكالاردا.

۲۰ خوصوصی فابریكالاردا ئیری تیری توبەندەگیچە ئشلەنگەن: غینواردا ۷,۶۴۵ دانە، فیۋرالدا ۶,۵۹۳ دانە، مارتدا ۷,۲۴۱ دانە، آپریلدا ۵,۴۱۲ دانە، مایدا ۲,۵۹۰ دانە، ئیيوندە ۵,۲۸۶ دانە، ئیيولدە ۲,۰۷۰ دانە، آوگوستدا ۲,۰۹۵ دانە سینتەبردە ۲,۸۸۶ دانە، ئوكتەبردە ۴,۴۱۲ دانە. جەمعسی ۴۴,۳۰۰ دانە.

ئشلەب چغارغان تیریلەرنڭ یەكونی.

غینوار بلەن ئوكتەبر آراسندا ئیری تیری ۱۰۱٫۸۵۲ دانە، واق تیری ۱۹۸٫۲۲۹ دانە ئشلەنگەن.

یووید موستقا گلیكین هەم كانانتسیر زاۋودلارینڭ برنچی آپریلدەن باشلاب ئشلەگەن ئشلەری، شابانف زاۋودینڭ برنچی فیۋرالدەن باشلاب ئشلەگەن ئشلەری كرمەدی.

گوۋدانلار ئوچون آیاق كیيملەری

۱۹۲۰ نچی یلدا گراۋدانلار ئوچون آیاق كیيملەری ئشلەو بیك یاخشی باردی. برنچی غینوارغا اسكلادلاردا ۱۷٫۹۰۹ پار آیاق كیيمی بار ئیدی. برنچی غینواردا یاكادان ۲۷٫۵۱۶ پار، فیۋرالدا ۳۰٫۰۹۹ پار، مارتدا ۳۲٫۶۵۲ پار، آپریلدە ۲۸٫۶۷۵ پار، مایدا ۴۳٫۷۰۵ پار، ئیيوندە ۱۸٫۰۱۱ پار، ئیيولدە ۱۴٫۲۳۸ پار، آوگوستدا ۹۹۸۲ ۳/۱ پار، سینتەبردە ۷٫۱۱۵ پار، ئوكتەبردە ۱۸٫۸۰۴ پار، نویەبردە ۱۷٫۰۵۹ پار آیاق كیيملەری ئشلەنگەن. غینوار بلەن نویەبر آیلاری ئچندە بارسی ۲۴۷٫۸۵۶ ۱/۲ پار ئشلەنگەن، شولاردان ۲۲۱٫۶۴۹ پاری كون صەناعەتی ویلایەت كامیتیتینە بیرلگەن. برنچی دیكەبردە اسكلادلاردا ۴۴٫۱۱۶ پار آیاق كیيمی حیسابلانا.

۱۱ آی ئچندە تگەر ئوچون ۱۰۹٫۰۲۴ پارلق كون كیسلگەن. شولاردان ۱۰۰٫۰۹۰ پاری جیكل آیاق كیيملەری ئشلەر ئوچون. عەسكەری آیاق كیيملەرینە شولای اوق كوب ئشلەنگەن.

بو حیسابلار، صەناعەت ئشلەری نیقەدەر آور شارتلار ئچندە یەشسەدە آرتقا كیتمیچە آلغا بارغان.

كیلەچەكدە كوچلەر آرتدرلغاندا، كون صەناعەتینڭ واقتداغیدان آرتق ئشلەیەچەگینە اشانچ زور.

آول خوجالغن توزەتو.

سارانف — ۲۸. ئویەزدە یوز اورندا آول خوجالغی قوراللارن توزەتو ئوچون ماستیرسكویلار آچلدی.

ئیلیكترو فیكاتسییە.

سمبر — ۲۸. اور كومسك آولندا، ۲۴۰ یورتنی یاقترتو ئوچون ئیلیكتریك چبقلاری سوزو ئشینە كرشلدی.

—

آلومنا — ۲۶. كالومناداغی اودارنی زاۋود ۲۰ نچی یلنڭ سوكغی پارتیسندا پرا گراممابوینچا ئوستینەتوشكەن وازیفاسن ئوتەب باشقا اودارنی زاۋودلاردان اوزدی.

پارتیه طورمشندان.

صوكوننی توبەگندە ئیكی آتنالق پارتیەنی نغتو پلانی.

چەهارشەنبە كون ۲ نچی فیۋرالدا آتلی عەسكەرلەر كوچی بیناسندا وەكیللەر جیيلشی یاسالا. جیيلشدا ئیبدەش ساماخۋالف دا كلاد اوقیاچاق. شولای اوق جومغا كون ۴ نچی فیۋرالدا عومومی جیيلش. جیيلشدا ئیبدەش كاناتچیكوف خوجالق ئشلەرینڭ توزولشی خاقندا دا كلاد یاسی. شینبە كون شول اوق بینادا ۵ نچی فیۋرالدا بوتون یەچیكەلەر جیيلشی، جیيلشدا پارتیەنڭ تاریخی خاقندا دا كلاد یاسالا. جومعا كون ۱۱ نچی فیۋرالدا عومومی جیيلش. بو جیيلشدا ئیبدەش ساماخۋالف میلیتسییەاۆ صولن قوللانو خاقندا هەم ئیبدەش ۋیگالوك باش سەیاسی آڭ-بلم تاراتو ئیدارەسی توغرسندا دا كلاد اوقیاچاقلار.

دوشەنبە كون ۱۴ نچی فیۋرالدا بوتون واق هونەر ئییەلەرینڭ جیيلشی بولب، میلیتسییە اۆصولی خاقندا دا كلاد اوقلاچاق.

جومغا كون ۱۸ نچی فیۋرالدە عومومی جیيلش، پارتیەنڭ توزولشی مەوزوغندا دا كلاد اوقلا.

دوشەنبە كون ۲۱ نچی فیۋرالدا آشغچ جیيلش. قارالاچاق مەسئەلەلەر: میللیيە مەسئەلەسی ئیبدەش سەیدغەلیيف دا كلادی، ۲) ئولكە كانفیرینسیيەسینە سایلاولار چەهارشەنبە كون ۲۳ نچی فیۋرالدا عومومی جیيلش، شورالار حاكمیيەتینڭ كاپیتالیستلار تارافندان بوجراغا آلنغان واقتی مەوزوغندا دا كلاد اوقلا.

یەش كاموونیستلار تورموشندان

یەش كاموونیستلار سایوزینا قەیدئیتو موناسەبەتی برلە

(بوتون كانتون هەم توبەك كامیتیتلەرینە)

مەركەز یەش كاموونیستلار كامیتیتینڭ بوتون ر. س. ف. س. ر. كولەمندەیەش كاموونیستلارنی قەید ئیتو خاقنداغی فەرمانینا بینائەن یەش كاموونیستلارنڭ ئولكە كامیتیتی بوتون رایون هەم كانتون كامیتیتلەرینە یەش كاموونیستلارنی قەید ئیتوگە خەزرلەنە باشلارغا بومەقصەد بلەن آنكیتالار تاراترغا تییشلەر. قەید ئیتو ئشلەری كانتونلاردا ۲۱ نچی یلنڭ برنچی مارتندان ئەمما شەهەرلەردە ۲۰ نچی فیۋرالدان باشلاناچاق. قەید ئیتو توغریسندا ئشلەنگەن ئشلەر هەم قوللاناچاق چارالار خاقندا هەم آتنا ساین یەش كاموونیستلارنڭ ئولكە كامیتیتینە مەعلومات بیرب بارورغا تییش.

كامیتیت سیكریتاری روبینشتەین.

مەسئول موحەرریری: وەلی شەفیعوللین
Отв. ред. В. ШАФИГУЛЛИН.

قازاندغی بوتون طروپپالارنڭ ریژیسسورلاری دیققەتینە.

تیز كوندەن یاصالاچاق آرتیستلار موزیكانتلار موحەرریرلەر شاعیرلەر كیچەسندە صەحنەدە كانسیرت قیسمندە ئیشتیراك ئیتەچەك ئیبدەشلەر ئوزلەرینڭ سانلارن هەم نەرسەلەر ئیجرا ئیتەچەكلەرن آچق ئیتب یازب بالشوی تیاتردا تاتار طروپپاسی كانتورندە پرا گرام توزو كامیسیيەسینڭ دیژورنی چلینینە كیترب طابشرورغە تییشلەر.

هەر بر طروپپادان ئیڭ آزندا بیش كشی هەربرطروپپاحضورنداغی آركیستردان دورت كشی صەحنەدە ئیشتیراك ئیتەرگە تییش.

دیژورنی چلین ۲ نچی فیۋرالغە قەدەر ساعەت ۱۱دەن ۲ گە قەدەر قەبول ئیتە.

كامیسیە ئیسمندەن: عەبدرراحمان كامال.

۲ نچی حوكومەت مەطبەعەسی قازاندا.
Р. В. Ц. Казань, Тираж 7000 экз.
Казань, 2-я Государственная Типография 1921 г.